

אבל הבא על אחות אשה בשוגג, דאפילו אם היה בא עליה במויד, לא היתה אשתו אסורה עליו מדאורייתא, וכמו שיבואר להלן, לכן כשבא עליה בשוגג, לא נזרו בה רבנן לאוסרה עליו.

מבשרת הגמרא: ומנן דלא אסירא – מנן שאין האשה נאסרת על בעלה, כשבא על אחותה אפילו במויד. מבשרת הגמרא: דתניא בברייתא, נאמר בפסוק לגבי אשת איש שזינתה (במדבר ה יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֶת־אִתָּהּ, ויש לדייק מלשון 'איתתה', שדווקא שכיבתה אסורה לבעלה, שנעשה מעשה בגופה, ואין שכיבת אחותה שנבעלה לבעלה של זו אסורה לבעלה. מוסיפה הברייתא: והוצרך הכתוב ללמד כן, משום שייכול להיות לומר, והלא דין הוא – והרי יש ללמוד מקל וחומר שהיא נאסרת על בעלה, ומה במקום שצא אדם על אשה שאסורה לו באיסור קל, והיינו אשת איש, נאסר האוסר – הגורם לאיסור, מקום שצא אדם על אסור חמור כגון אחות אשתו, אינו דין – האם אין זה קל וחומר, שביאה זו נאסר האוסר, ונמצא שיש לנו לאסור את אשתו, שהיא בנישואיה, אסרה על בעלה את אחותה, ולכן הוצרך הפסוק 'אותה' ללמד שאין שכיבת אחותה אסורה.

הגמרא מביאה ברייתא בדינים אלו: אמר רבי יהודה, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדין בעל שבא על חמותו, שפוסל את אשתו עליו, אלא על מה נחלקו בית שמאי ובית הלל, בדין אדם שבא על אחות אשתו, שביט שפאי אומרים, פוסל הוא את אשתו עליו, וכמו שהתבאר לעיל שיש ללמוד כן בקל וחומר מאשת איש, ואינם דורשים 'אותה', ובית הלל אומרים, לא פוסל – אינו פוסל בכך את אשתו עליו, כיון שדרשו מהפסוק 'אותה' שהובא בברייתא לעיל, שרק שכיבתה אסורה, ואין שכיבת אחותה אסורה.

מביאה הברייתא את דעת החולק על רבי יהודה: אמר רבי יוסי, לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בדין אדם שבא על אחות אשתו, שלדעת כולם הוא לא פוסל את אשתו עליו, משום שדרשו את הפסוק 'אותה' וכאמור לעיל, אלא על מה נחלקו, בדין אדם שבא על חמותו, שביט שפאי אומרים שהוא פוסל את אשתו, ובית הלל אומרים לא פוסל את אשתו. ומבאר רבי יוסי את הטעם שהבא על אחות אשתו לדברי הכל אינו נאסר באשתו, לפי שבתחלה, לפני שקידש את אשתו, הוא מותר בכל הנשים שבעולם, והוא מותרת בכל האנשים שבעולם, וכשנדרשה, הוא אסור בבני אדם אחרים, והוא אסורת בנישים אחרות, אולם מריבה האיסור שהוא אסור יותר מאיסור שהיא אסרתה, שהרי הוא אסור בכל האנשים שבעולם, בדין אשת איש, והוא לא אסרתה אלא בקרובותיה, כגון אחותה ואמה, ולא בנשים אחרות, ואם כן, הלא דין הוא – הרי יש ללמוד דין זה שאין לאסור עליו את אשתו כשבא על אחותה מקל וחומר, ומה הוא, שאסרה בכל האנשים שבעולם, שהוא איסור חמור, מכל מקום כאשר שנגה אשתו באדם זר שהוא אסור לה, אינה נאסרת לבעלה המותר לה, שנלמד מן הכתוב (במדבר ה יג) והיא לא נתפשטה שכשנגה אינה אסורה לבעלה, אם כן היא, שלא אסרתה לבעלה אלא בקרובותיה, שהוא איסור קל יותר, ושנגה הבעל בביאה באסור לו, כגון באחותה, אינו דין – האם אין זה קל וחומר שלא נאסר (לו) הבעל במותר לו – באשתו המותרת לו.

ממשיך רבי יוסי ואומר, וזה הדין הנלמד מקל וחומר, אינו אלא לשוגג, שאם בא הבעל בשוגג על אחות אשתו, אינו נאסר באשתו, אך לבא על אחות אשתו במויד, מנן שאינו נאסר באשתו, תלמוד לומר בפרשת סוטה, לגבי אשת איש הנבעלת במויד לאחר (במדבר

ה יג) וְשָׁכַב אִישׁ אֶת־אִתָּהּ, ויש לדייק מלשון 'איתתה', שאף במויד, רק שכיבתה, שנעשה מעשה בגופה, אסורה לבעלה, ואין שכיבת אחותה עם בעלה אסורה לו.

אחרי שהתבאר דעת רבי יוסי, הגמרא מבשרת את דעת רבי יהודה: אמר רבי אמי, אמר ריש לקיש, מאי מעמא דרבי יהודה, שהבא על חמותו נאסר באשתו לדברי הכל, דכתיב (ויקרא כ יד) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה ומה הוא באש ישרף אתו ואתה, ויש לתמוה, וכי אפשר שכל הבית כולו – אשתו ואמה בשרפה, והרי אשתו שנשא ראשונה לא חטאה כלל ומדוע תיענש,

אלא ודאי שאם אינו ענין לשרפה – אם אין הפסוק בא לחייב את שתיהן בשריפה, אלא רק את חמותו שבא עליה באיסור, תנהו ענין – עליך לפרש שכונת הכתוב 'זאתה' היא לאיסורא, שחל איסור על שתיהן, ונאסר אף באשתו, הגם שלא עברה איסור.

הגמרא מביאה את פסק ההלכה בדין זה: אמר רבי יהודה, אמר שמואל, אין הלכה כרבי יהודה שהבא על חמותו נאסר באשתו, אלא כרבי יוסי, שלדעת בית הלל הבא על חמותו אינו נאסר באשתו.

מביאה הגמרא מעשה בענין זה: ההוא דעבר איסורא בחמתיה – מעשה באדם שבא במויד על חמותו, איתיה – הביאו רבי יהודה, נגידה – והלכה אותו. הוסיף ואמר ליה רב יהודה לבועל, אי לאו – אם לא דאמר שמואל אין הלכה כרבי יהודה, שאוסר את אשתו כשבא על חמותו, אסרתה עלך – הייתי אוסר עליך את אשתך איסורא דעולם – איסור עולם, ואף לאחר מיתת חמותך, אלא כיון שאין ההלכה כרבי יהודה, לא אסרתיה עליך.

הגמרא מבשרת את דברי הברייתא לעיל, שהיה אפשר ללמוד שהבא על אחות אשתו נאסר באשתו, בקל וחומר מאיסור קל שהאוסר בו נאסר באשתו, ולא התבאר שם מה הוא אותו איסור קל. מבשרת הגמרא: מאי איסור קל? שאמרה הברייתא שניתן ללמוד ממנו כן. מבשרת הגמרא: אמר רב חסדא, איסור קל היינו המסור – נושא שוב את גרושתו משנשאת לאיש אחר, וגירשה האיש האחרון, שאסור לבעלה הראשון לחזור ולשאת אותה כיון שנישאה לאחר, והוא איסור קל שהוא בלאו בלבד. ובביאה זו נאסר האוסר, שהרי כשבא עליה היא – השני, אסרה עליה דהא – על הראשון, שמעתה היא גרושתו שנשאת, וכשנתגרשה מהשני ופא עליה אידך – הראשון, שנשאה באיסור, אסרה – זה הראשון עליה דהא – על השני, משום שנישאה לראשון לאחר שנתגרשה ממנו ונחלו קדושו, שהרי אין זה אלא איסור לא תעשה, ואסורה לחזור אליו לעולם, ונמצא שבעלה השני שהוא האוסר את האשה על בעלה הראשון, נאסר על אשה זו מחמת הבעל הראשון. וכל שכן באיסור אחות אשה החומר שהוא בכרת, שכשבא על אחות אשתו תיאסר עליו אשתו, שהיא זו שאסרה מתחילה את אחותה על בעלה.

דוחה הגמרא: אין ללמוד מאיסור מחזיר גרושתו את דין הבא על אחות אשתו, שהרי יש לדחות את הקל וחומר, מה למחזיר גרושתו משנשאת, שהטעם שהיא נאסרת על בעלה השני הוא מחמת שכן נאסר המחזיר, שהרי נבעלה אחרי שנתגרשה מבעלה, ועליה אמר הכתוב (דברים כד ו) לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה להיות לו לאשה אחרי אשר הטמאה, וטומאתה היא שאוסרתה על בעלה. אבל באחות אשתו לא נעשה כל מעשה באשתו. ועוד טעם יש לאוסרה, משום שאיסורה נעשה ברוכ בני אדם, שכל אדם שישאנה לאחר שנתגרשה מבעלה אוסרה על המחזיר, מה שאין כן לגבי אחות אשה, שאפילו אם הייתי אומר שאשתו נאסרת כשבא על אחות אשתו, אך אינה נאסרת אלא מחמת שבעלה בא על אחותה, ולא מחמת שאדם אחר בא על אחותה. וטעם נוסף יש לאוסרה, משום שאיסורה לבעלה איסור עולם הוא ואין לו היתר לעולם, אבל איסור אחות אשתו אינו אלא בחי אשתו, אך לאחר מיתתה מותר באחותה, ולכן אין ללמוד ממחזיר גרושתו באיסור, שהנושא את אחות אשתו, תאסר עליו אשתו.

הגמרא מבשרת את דברי הברייתא באופן אחר: אלא אמר ריש לקיש, איסור קל היינו נאסר שנבעלה באיסור. שואלת הגמרא: נאסר למאן – למי נבעלה היבמה באיסור, שנלמד מאיסורה לאסור האשה בשכיבת אחותה, אילימא – אם תאמר שנבעלה לאדם אחר, שאינו מאחי בעלה, ועברה על הכתוב (דברים כה ה) לא תהיה אשת המת החיפה לאיש זר, ונאסרה לייבום כדרך המנונא, דאמר רב המנונא, שומרת יבם – יבמה המתנתת שאחיו של בעלה ייבמה או יחלוץ לה, שזינתה עם אדם זר, אסורה ליבמה – אחי בעלה, כאשת איש שזינתה שאסורה לבעלה, וכוונת הברייתא היא שיש

מאמר אחיו תופס בה עוד לאוסרה על הראשון.
 דוחה הגמרא באופן אחר: אֵלֶּה יֵשׁ לַהֲקֻשׁוֹת עַל דְּבָרֵי רִישׁ לְקִישׁ
 באופן אחר, שהרי אֵפִילוּ בָּתָן לָהּ הִיבֵם הַשְּׁנֵי גַּם, וְאֵפִילוּ חֵלְץ לָהּ
 השני, הרי הוא אוסרה על הראשון, ונמצא שנאסרת עליו משום
 שהיבמה זקוקה אף לו ומעשיו מועילים בה, ואין ללמוד מכאן
 שבאיסור אחות אשתו מעשה ביאתה אוסר עליו את אשתו.
 הגמרא מבארת את הברייתא באופן אחר: אֵלֶּה אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן,
 'איסור קל' האמור בברייתא היינו סוֹפָה, שנאסרת לבעלה אחר
 שנבעלה באיסור. מבררת הגמרא: סוֹפָה זו, לְמֵאֲנָה – למי נבעלה
 באיסור קל ונאסרה על ידו, אֵילִיָּמָא – אם תאמר שלאחר שזינתה
 נבעלה לְבַעַל, שכאשר בָּא עָלֶיהָ הַבַּעַל אחרי שנסתרה, אֲמַרְהָ
 בעלה עָלֶיהָ לְבַעַל – על הבעל, ואפילו אם ימות הבעל או
 יגרשנה, ויש ללמוד בקל וחומר, שאם 'האוסר' והיינו הבעל
 שאסר את האשה על בעלה כשנסתרה עמו, נאסר בה כשנבעלה
 לבעלה, שהוא איסור קל שאינו אלא לא תעשה, שאסור לבעל
 לבוא עליה לאחר שנסתרה עם הבעל, כל שכן שהאשה שאוסרת
 על בעלה את אחותה, תיאסר עליו כשבא על האחות, שיש בזה
 איסור כרת.
 מקשה הגמרא: מַאי אִירֵא – מדוע נקטה הברייתא שְׂבָא עָלֶיהָ
 הבעל, ונאסרה לבעול בעילתו של הבעל, הרי אֵפִילוּ בָּתָן
 לָהּ בעלה גַּם, שאנו יכולים להשקותה, וכן אֵפִילוּ אֲמַר הַבַּעַל אֵין
 אֲנִי מְשַׁקָּה אותה את המים המרים, היא נשארת באיסורה לבעול,
 ונמצא שסתירתה אוסרתה לבעול, ולא ביאת הבעל שאחריה, ואי
 אפשר ללמוד מכאן שביאת אחות אשה אוסרת על האדם את
 אשתו.
 מבארת הגמרא: אֵלֶּה כוונת רבי יוחנן לפוסקה שנבעלה לְבַעַל,
 ונאסרה בזה לבעלה, ויש ללמוד מקל וחומר, שהרי שכידוש
 הבעל לא אשתו אסרה על כל העולם ובכלל זה על הבעל, ומכל
 מקום כשבא עליה הבעל ועשה בזה איסור קל אסר אותה על
 בעלה, כל שכן שאשתו שאסרה עליו את אחותה, תיאסר לבעלה
 כשבא על האחות באיסור חמור.
 תמחה הגמרא: הָאִי – איסור זה שעבר הבעל כשבא עליה, האם
 אִיסוּר קָל הוּא, והלא אִיסוּר חָמור הוּא, דְּהֵיִינוּ אִיסוּר שְׂבָא עַל אִשְׁתִּי
 אִישׁ, ועונשו מיתת בית דין או כרת.

ללמוד מדין יבם שאוסר את יבמתו מלהנשא לזר, ונאסר עליה
 כשנבעלה לזר, אף שזהו איסור קל של לאו, כל שכן שאשתו
 שאסרה עליו את אחותה באיסור חמור, שאם בא על אחותה
 תאסר עליו אשתו.
 דוחה הגמרא: הרי גם קל וחומר זה יש לפרוך, מֶה לִיבְמָה שזינתה
 ונאסרת על היבם, שֶׁכֵּן נִמְצָא הַגּוֹף בְּנוֹת זֶז, והרי היא כאשת איש
 שזינתה, מה שאין כן בבא על אחות אשתו, שלא נעשה מעשה
 בגופה של אשתו, אלא באחותה. וְעוֹד, שְׂאִיפּוּרָהּ של היבמה שייך
 בְּרִיב בני אדם, שהרי היא אסורה לכל העולם מלבד אחי בעלה,
 ולכן איסורה חמור ואם עברה עליו נאסרת על היבם, מה שאין כן
 באחות אשתו, שאינה אסורה אלא לבעל אחותה, ויתכן שאין
 שכיבתה אוסרת עליו את אשתו.
 מבארת הגמרא: אֵלֶּה יֵשׁ לַפֶּרֶשׁ את דְּבָרֵי רִישׁ לְקִישׁ בביאור
 הברייתא, באיסור יבְמָה לְאִחִין, שעשה בה אחד היבמים 'מאמר',
 והיינו קידושין דרבנן שעושה היבם ביבמתו קודם שבא עליה,
 וחזר אחיו ובא עליה, שכאשר עָבַד בָּהּ מֵאֲמָר הָאִי – היבם
 הראשון, וקנאה מדרבנן, אֲמַרְהָ מִדְּרַבְּנָן עָלֶיהָ דְּהָאִי – על היבם
 השני, וכאשר בָּא עָלֶיהָ אִידֵךְ – השני, ועבר על איסור דרבנן, אֲמַרְהָ
 ליבמה מן התורה עָלֶיהָ דְּהָאִי – על הראשון, שהרי חל יבומו
 ונעשתה מן התורה, ועל זה אמרה הברייתא שיש ללמוד
 מכאן את דין אחות אשתו, שהרי אם היבם הראשון שאסר את
 יבמתו על אחיו במאמרו, נאסר ביבמתו כשנבעלה לאחיו באיסור
 קל, כל שכן שאשתו שאסרה עליו את אחותה, תיאסר לבעלה
 כשבא על האחות באיסור חמור.
 מנסה הגמרא לדחות ביאור זה: אם כן, שמדובר בשני יבמים,
 שהראשון עשה מאמר והשני כנס, מַאי אִירֵא – מדוע נקטה
 הברייתא לשון 'מקום שבא על איסור קל', והיינו שמדובר דווקא
 באופן שְׂבָא עָלֶיהָ היבם השני, הרי אֵפִילוּ עָבַד בָּהּ גַּם נִמְי מֵאֲמָר –
 כשעשה בה השני מאמר, הרי היא נאסרת לראשון מחמת זיקתו
 של השני, ולא מחמת הביאה, ואי אפשר ללמוד מכאן לאיסור
 אחות אשתו, שמעשה ביאתה הוא האוסר, ויתכן שלא נאסרה
 האשה על בעלה בביתא אחותה. מתרצת הגמרא: הָאִי לֹא קָשִׁיָּא –
 זו אינה קושיא, משום שיש לפרש שהברייתא סוברת בְּרַבִּי גַּמְלִיאֵל
 דְּאֲמַר (לעיל ג.) שְׂאִין מֵאֲמָר שנעשה ביבמה קונה אֲחֵר שכבר נעשה
 מֵאֲמָר אחר לפניו, ולכן אם עשה אחד היבמים מאמר ביבמה, אין

שלא נתן גט לאחותה, לכן גם אחות אשתו מותרת לבעלה, ואם
 כן, כל שאין פוסל על ידי עצמו, אינו פוסל על ידי אחרים, מיבעיא
 ליה – הדין צריך רבי יוסי לומר, כלומר, כל שאין ביאתו באחות
 אשתו פוסלת עליו את אשתו, לפי שלא נתן גט לאחותה, אינה
 פוסלת אף את אחות אשתו על גיסו.
 הגמרא מנסה לבאר את דברי רבי יוסי באופן אחר: ואלא אם
 תרצה לומר שכוונת רבי יוסי להיפך, דבי חיבי דאשת גיסו אסירא
 – שכוונת אשת גיסו נאסרה על בעלה מחמת ביאתו, ככל אשת
 איש שנישאה על פי עד אחד, הרי היא נחשבת כאשתו מדרבנן,
 ולכן אשתו נמי אסירא – אף אשתו נאסרה עליו, כיון שיש לה דין
 של 'אחות אשתו' מדרבנן.
 מקשה הגמרא גם על ביאור זה: התינח – אכן לפי זה נוחים
 ומבוארים תחילת דברי רבי יוסי, שאמר 'כל שפוסל על ידי אחרים
 פוסל על ידי עצמו', שכיון שפסל את אשת גיסו על גיסו, נפסלה
 גם אשתו עליו. אבל סיוס דברי רבי יוסי, שאמר 'כל שאין פוסל
 על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו', מאי עבידתיה – מה עניינו
 לבאן, הרי משנתנו לא עסקה כלל באופן שאשת גיסו אינה אסורה
 על בעלה.
 מתרצת הגמרא: אמר רבי אמי, סיוס דברי רבי יוסי נאמר ארישא –
 על הדין שנכתב במשנה בתחילת הפרק (פז), שאשה שניסת על פי
 בית דין, כלומר, שהתירוה להנישא על פי עד אחד שהעיד שמת
 הבעל, ובא בעלה, תצא מהראשון ומהשני, ופסורה מן התקרבן –
 אינה חייבת חטאת על שגגתה, כיון שנישאה על פי בית דין, ויחיד
 שעשה על פי הוראת בית דין פטור מחטאת, אך אם נישאה על פי
 שני עדים שהעידו שמת הבעל, ובא בעלה, תצא מן השני והיכת
 בתקרבן, שהרי שגגה בדבר שזדונו כרת, ולא עשתה זאת מחמת
 הוראת בית דין, שהרי לא הוצרכה להוראתם. ובזה יפה בחו של
 בית דין שהתירוה להנישא על פי עד אחד, שפסורה מן התקרבן,
 ואילו בנישאת על פי שני עדים, שלא הוצרכה להיתר בית דין,
 חייבת קרבן. והביאה שם המשנה את דברי רבי שמעון, שאם
 נישאת על פי שני עדים מותרת לחזור לבעלה, ועל זה קאמר תנא
 קמא במשנתנו, שלגבי איש שנשא את אחות אשתו מחמת עדות
 שמתו אשתו וגיסו, ובאה אשתו, שאשתו מותרת לו, לא שניא – אין
 חילוק בין אופן שנישאו על פי עדים שאמרו לו שמתו אשתו וגיסו,
 דבאופן זה אשת גיסו שריא – מותרת לחזור לבעלה, וכרבי שמעון,
 ולא שניא אם נשא את האחות על פי בית דין, שהתירוה לו בעדות
 של עד אחד, ואף דבאופן זה אשת גיסו אסירא לבעלה, ככל אשת
 איש שנישאה על פי עד אחד ובא בעלה, שהיא אסורה לו, בכל
 אופן אותו אדם שנשא את האחות לא נאסר באשתו. והטעם לכך,
 כיון שהאחות אינה אשתו, וממילא אין אשתו נחשבת כ'אחות
 אשתו' ואינה נאסרת.
 וקאמר ליה רבי יוסי לתנא קמא שיש לחלק ביניהם, שהנישאת על
 פי בית דין שהתירוה להנשא על פי עד אחד, דפוסל על ידי אחרים
 – שנמצא שנישאו לאחות הועילו לפוסלה על בעלה, ונחשבת
 קצת כאשתו, פוסל על ידי עצמו – אף אשתו נפסלת עליו, משום
 שנחשבת כאחות אשתו מדרבנן, אך כאשר נישאה לו על פי עדים
 שהעידו שמת בעלה, דאינו פוסל על ידי אחרים – שלא פסלה
 לחזור לבעלה, וכרבי שמעון, אינו פוסל על ידי עצמו – אף אשתו
 מותרת לו, משום שאין האחות נחשבת כלל כאשתו, וממילא אין
 אשתו נחשבת כ'אחות גרושתו', ומותרת לו.
 הגמרא מביאה ביאור נוסף בדברי רבי יוסי: רבי יצחק נפתח אמר,
 לעולם דברי רבי יוסי לא נשנו על המשנה שבתחילת הפרק, אלא
 אסיפא – על משנתנו בלבד, העוסקת באשה שנישאה על פי עד
 אחד שהעיד שמתו בעלה ואחותה, ועל זה אמר רבי יוסי 'כל
 שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו', וכל שאין פוסל על ידי
 אחרים אינו פוסל על ידי עצמו, וכך הוא ביאור דבריו, (הא דנקיב
 אשת גיסו, והא דנקיב ארוסת גיסו), הא – דברי רבי יוסי שכשפסל
 על אחרים פסל על עצמו, נאמרו באופן דאולי ארוסתו וגיסו –
 שהלכו ארוסתו ובעל אחותה למדינת הים, והעיד עד אחד שמתו

אלא אמר רבא, כוונת הברייתא שאמרו 'איסור קל', היא לאשת
 איש שנבעלה לאחר באיסור. וכן בי אמתא – כשבא רבין מארץ
 ישראל, אמר בשם רבי יוחנן, שכוונת הברייתא לאשת איש
 שנבעלה לאחר. מבארת הגמרא: וימאי קרי לה – ומדוע הברייתא
 קוראת לאיסור זה איסור קל, אף שעונשו מיתת בית דין, משום
 שאין האוסרה, שהוא בעלה, אוסרה על אחרים כל ימיו, שהרי
 כשנותן לה גט היא מותרת לאחרים ואפילו בחייו, ואינה כאשתו
 האוסרת את אחותה כל ימי חייה, ואף אם נתגרשה ממנו.
 מסייעת לכך הגמרא מברייטא: תניא נמי הכי – שנינו כן גם
 בברייתא, אמא חנן אמר משום רבי אלעזר, שיש ללמוד מאיסור
 אשת איש שנבעלה לאחר בקל וחומר לאיסור את אשתו כשבא על
 אחותה. וכך הוא הלימוד, ומה במקום תנא על איסור קל, והיינו
 אשת איש, וקולתה בכך שאין בעלה האוסרה על כל העולם אוסרה
 כל ימיו, שהרי אם יגרשנה היא מותרת לאחרים, אף על פי כן
 החמירה תורה באיסור זה, שאם עברה על האיסור ונבעלה לאחר
 נאסר בה האוסר, והיינו בעלה, אם כן תנא על איסור חמור, והיינו
 הבא על אחות אשתו, שחאוסרה – שאשתו, האוסרת בנישואיה
 את אחותה, אוסרה כל ימיו, שהרי אחותה אסורה להינשא
 לבעלה אף אם התגרשה, אינו דין – האם לא נלמד בקל וחומר
 שכשעבר הבעל באיסור זה ובא על אחותה, נאסר האוסרה –
 נאסרה עליו אשתו, שהיא אסורה מתחילה את אחותה עליו, ואף
 שאשתו לא עברה עתה כל איסור, תלמוד לומר – לפיכך אמרה
 התורה (במדבר ה י) 'ושכב איש אתה', שיש לדייק מלשון הכתוב
 שדווקא 'אותה', כשנעשה מעשה איסור בגופה, שביבחה אוסרה
 על בעלה, ואין שביבחה אחותה עם בעלה אוסרה על בעלה.
 שנינו במשנה: 'רבי יוסי אומר, כל שפוסל וכו' על ידי אחרים, פוסל
 על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים, אינו פוסל על ידי
 עצמו'. מבררת הגמרא: מאי קאמר רבי יוסי, ובמה בא לחלוק על
 תנא קמא. אולימא – אם תאמר שכך הוא פירוש המשנה, דקאמר
 – שאמר תנא קמא, שבאופן (דאולי) [דאולי] – שהלכו אשתו וגיסו
 – אשתו ובעלה של אחות אשתו למדינת הים, ושמוע שמתו שניהם,
 ונשא מחמת כן את אחות אשתו, ועתה באו שניהם ממדינת הים,
 הדין הוא שאשת גיסו אסירא לבעלה, כאשת איש שנישאה על פי
 עד אחד, שאסורה לחזור לבעלה, ואשתו שריא – מותרת לחזור
 אליה, שהרי לא עברה כל איסור. ועל זה קאמר ליה רבי יוסי לתנא
 קמא, שאין הדין כן, אלא כי חיבי דאשתו שריא – כשם שאשתו
 מותרת לו ולא אסורה חכמים, כמו כן אשת גיסו נמי שריא –
 מותרת לבעלה. כלומר, כיון שאשתו מותרת לו, הרי זו ראייה שלא
 הצריכוה חכמים לתת גט לאחותה, שאלו היה נותן לה גט היתה
 אשתו נחשבת כ'אחות גרושתו' מדרבנן, ואסורה עליו, וכיון שלא
 נתן גט לאחות אשתו, אין היא נאסרת על בעלה. והטעם לכך, כיון
 שסברה עתה הגמרא שלדעת רבי יוסי מה שאשת איש שנישאה
 לאחר על פי עד אחד נאסרת על בעלה, זהו רק באופן שהשני נותן
 לה גט, כדי שלא יאמרו שהיתה נשואה לשני וגירשה, וחזרה
 לראשון, ויסברו שמותר להחזיר גרושתו לאחר שנישאת לאחר
 והתגרשה. והטעם שבאמת אין השני נותן לה גט, כיון שכל מה
 שהצריכו גט ואף שבאמת לא חלו קדושה כלל) הוא מחשש שמא
 יאמרו שבאמת הראשון גירשה ונישאה לשני, ועתה היא יוצאת
 מרשותו ללא גט, ויאמרו שאשת איש יוצאת בלא גט, אבל כאן
 לא יאמרו כן, שהרי כולם יודעים שלא יתכן שנישאה לשני מחמת
 שגירשה הראשון, שהרי היא אחות אשתו ואסורה עליו אף אחר
 גירושיה, ויבינו שנישואיה היו בטעות מחמת שהעידו שמתה
 אשתו. ועל כל פנים, כיון שאינה צריכה ממנו גט, אינה נאסרת על
 בעלה.
 דוחה הגמרא ביאור זה במחלוקת רבי יוסי ותנא קמא: אי הכי –
 אם כך שזו כוונת רבי יוסי, מדוע נקט בסוף דבריו 'כל שאין פוסל
 על ידי אחרים אין פוסל על ידי עצמו', שמשמע שכיון שביאתו לא
 פסלה את אחות אשתו לאחרים לכן לא פסל את אשתו על עצמו,
 והרי לפי ביאור זה הכלל הוא הפוך, שכיון שאשתו מותרת לו,

שניהם ונשא את אחות ארוסתו, ואחר כך באו שניהם, אולם ה' – דברי רבי יוסי שבשלא פסל על אחרים אף על עצמו אינו פוסל, נאמרו באופן דאָלף – שהלכו אִשְׁתּוֹ הנשואה לו וְגִיטוֹ למדינת הים, והעיד עד אחד שמתו שניהם ונשא את אחות אשתו.

שבאר רבי יצחק נפחא את המחלוקת: וְאָמַר תַּנַּאי קָמָא – ובכך מתנא קמא כתב רק את דין אשתו, שהיא מותרת לו, ולא כתב כלל את דינה של אחות אשתו, שהיא אשת גיסו, מוכח שהוא סובר שדין אשת גיסו שזה בכל האופנים, ולא שָׁנָא – ואין חילוק אם הלכו אִשְׁתּוֹ וְגִיטוֹ למדינת הים, ולא שָׁנָא אם הלכו אִרְיֻקְתּוֹ וְגִיטוֹ למדינת הים, לעולם אִשְׁתּוֹ גִּיטוֹ שנישאה לו בטעות אִסְרִיא לחזור לבעלה, כדן אשת איש שנישאת על פי עד אחד, שקנסה חכמים ואסורה על בעלה, ואילו אִשְׁתּוֹ שבאה ממדינת הים שָׁרִיא – מותרת לו, משום שאין לאסור עליו את ארוסתו או אשתו אף שאשת גיסו אסורה על בעלה.

וְאָמַר לִיה רַבִּי יוֹסִי לתנא קמא, שיש לחלק בין אשתו לבין ארוסתו, וטעם החילוק, כיון שמה שאמרו חכמים שאשת איש שנישאת על פי עד אחד אסורה לחזור לבעלה, אינו משום קנס, אלא מחשש שיסברו הרואים שהתגרשה מהראשון ונישאה לשני כדן, ועתה היא חוזרת לבעלה הראשון, ויאמרו שמותר לאדם להחזיר את גרושתו לאחר שנישאת, וממילא, אם הלכו אִשְׁתּוֹ וְגִיטוֹ למדינת הים, ונשא את אשת גיסו על פי עד אחד, דְּבִאוּפִין זֶה לִיבָא לְמִימַר – אין לחוש שיאמרו בני אדם שְׁתַּנָּה הָיָה לִיה בְּנִשְׁוֹאִין – היה תנאי בנישואיו לאשתו, ולא התקיים התנאי, וממילא היתה אחותה מותרת לו ונשאה כדן, ועתה שהיא חוזרת לבעלה יאמרו שבעלה החזיר את גרושתו משנישאת, והטעם שלא יאמרו כן, כיון שהכל יודעים שאין תנאי בנישואין, וממילא לא יתכן שהתבטלו נישואיו לאשתו, ויבינו שמה שנשא את אחותה היה מחמת טעות, דְּמַחְמַת כֵּן אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי אַחֵר – אין אשת גיסו נאסרת על בעלה, ולכן אף אֵינוֹ פּוֹסֵל עַל יְדֵי עַצְמוֹ – אף אשתו מותרת לו. אבל אם הלכו אִרְיֻקְתּוֹ וְגִיטוֹ למדינת הים, והעיד עד אחד שמתו ונשא את אחות ארוסתו, ואחר כך באו שניהם, דְּאִיבָא לְמִימַר – שיש לחוש שיאמרו שְׁתַּנָּה הָיָה לִיה בְּקִידוּשֵׁין – שארוסתו היתה מאורסת לו בתנאי, ולא התקיים התנאי וממילא היה מותר לו לישא את אחותה, ויאמרו שהאחות התגרשה מבעלה ונישאה לו, וכשיראו שהוא מוציא את אחותה היא חוזרת לבעלה הראשון, יאמרו שמותר להחזיר גרושה לאחר שנישאה לאחר, ויבין שבנישואיו לאחותו הוא פּוֹסֵל עַל יְדֵי אַחֵרִים – אוסר את אחות אשתו על בעלה, ונמצא שהועילו נישואין לענין זה, ולכן אף פּוֹסֵל את אשתו עַל יְדֵי עַצְמוֹ – והיא אסורה עליו, כיון שהועילו נישואיו אף להחשיבה קצת כאשתו, ואשתו האמיתית אסורה עליו מדין אחות גרושתו.

הגמרא מביאה את פסק ההלכה במחלוקת תנא קמא ורבי יוסי: אָמַר רַב יְהוֹדָה, אָמַר שְׂמוּאֵל, הִלְכָה בְּרַבִּי יוֹסִי, שפוסל על ידי עצמו

רק באופן שפוסל על ידי אחרים. וסברה עתה הגמרא ששמואל פסק הלכה כרבי יוסי כפי שביארו רבי יצחק נפחא, שרבי יוסי סובר שבעל הארוסה שנשא את אחותה על פי עד אחד אסורה לחזור לבעלה, מחשש שיאמרו שהיה תנאי בקידושי הארוסה ולא נתקיים התנאי ובטלו הקידושין, ונשא את אחותה אחר שנתגרשה, ואם יחזירנה יאמרו שהוא מחזיר גרושתו משנישאת. מקשה הגמרא: מִתְקִיף לָהּ רַב יוֹסֵף, וְכִי אָמַר שְׂמוּאֵל כִּי – וכי כך אמר שמואל, שבארוסה יש לחוש שיאמרו שהיה תנאי בקידושין, וְהָאֵתָמַר – והרי שנינו מחלוקת זו לגבי יִבְמָה, רַב אָמַר, הָרִי הִיא בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ, וְשְׂמוּאֵל אָמַר אֵינָה בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ. ובביאור מחלוקתם אָמַר רַב הוּנָא, שזוהו כְּגוֹן שֶׁקָּדַשׁ אַחִיו אֶת הָאִשָּׁה ולא נשאה, וְחָלַף לוֹ לְמִדְיָנָה הֵימָּן, וְשָׁמַע אַחִיו הַנִּמְצָא כֵּאן מֵעַד אֶחָד שָׁמַע אַחִיו הַמְּאֹרָס בְּמִדְיָנָה הֵימָּן בְּלֹא בָנִים, וְעָמַד וְנָשָׂא אֶת אִשְׁתּוֹ הָאֲרוּסָה עַל מִנַּת לִיבִימָה, ועתה בא בעלה ונמצא שנישאה לאחיו באיסור. דְּרַב אָמַר, הָרִי הִיא חֲשׁוּבָה בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ שֶׁל הַמִּיבָּם, וְאִסְרָהּ לִבְיָם – לבעלה הראשון שהוא עתה היבם, שיש לחוש שיאמרו שלא ראשון היה תנאי בקידושיו ולא נתקיים התנאי ובטלו הקידושין, ונשא אותה השני בחינת שהרי לא היתה אשת אחיו, ואם נתיינה לחזור עתה לבעלה הראשון, יאמרו שנשא את גרושת אחיו. וְשְׂמוּאֵל אָמַר, שהארוסה אֵינָה חֲשׁוּבָה בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ שֶׁל הַמִּיבָּם, וְשָׁרִיא לִיה – והיא מותרת לחזור לבעלה הראשון, שאין לחוש שיתלו שהיה תנאי בקידושין ובטלו כשלא נתקיים התנאי, משום שתנאי אינו מצוי ולא יתלו בדבר שאינו מצוי, אלא יאמרו שהיתה כן טעות שהטעוהו העדים. הרי ששמואל אינו חושש שיאמרו שהיה תנאי בקידושין, וכיצד יתכן שפסק כרבי יוסי שכשהלכו ארוסתו וגיסו למדינת הים ושמע שמתו שניהם ונשא את אחות אשתו, אסורה לחזור לבעלה מחשש שיאמרו שנישואיה לשני כדן היו, ומשום שקידושי הארוסה היו בתנאי, והתבטלו, ונמצא מחזיר גרושתו משנישאת.

מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה אֲבִי לְרַב יוֹסֵף, וּמַמַּאי דְּכִי – ומגין שמה שְׂמוּאֵל הִלְכָה בְּרַבִּי יוֹסִי, אֲדַרְבֵּי יִצְחָק נְפָחָא קָמָר – על פי פירושו של רבי יצחק נפחא אמר כן, וְלִמָּא אֲדַרְבֵּי אֲמִי קָמָר – שמואל על פי פירושו של רבי אמי בביאור דעת רבי יוסי פסק שמואל שהלכה כמותו, ולפי פירושו זה לא דיבר רבי יוסי כלל בענין תנאי בקידושין, אלא אמר שאפילו אם נישאת על פי עד אחד שמתו בעלה ואחותה אסורה לחזור לבעלה, ואוסרת אף את אחותה לבעלה ולא דוקא בקידוש, ואף שלא שייך כאן תנאי. וְאִי נָמִי – ואף אם תאמר שדבר שמואל שהלכה כרבי יוסי נאמרו אֲדַרְבֵּי יִצְחָק נְפָחָא בביאור דעת רבי יוסי, מַמַּאי דְּאִפּוֹסֵל – מגין שאמר כן אף על ארוסתו וגיסו שהלכו למדינת הים, שארוסתו פסולה עליו מחמת אשת גיסו שאסורה לבעלה, ומכאן שפסק שיש לחוש שיאמרו שהיה תנאי בקידושין,